

Etter en investering på 8 milliarder: Er AMS-målerne nyttige? NVE ønsker å kartlegge.

Denne teksten ble først publisert på <http://einarflydal.com> den 18. ||.2021

NVE innbød i mai i år til konkurranse om et oppdrag der det skulle utarbeides en mal for hvordan nettselskapene skal finne ut hvilken nytte de har av AMS-målerne ute hos kundene. Oppdraget ble satt ut på konkurranse (<https://www.doffin.no/nn/Notice/Details/2021-377799>).

NVE har selv avklart hva man forventer som svar:

«For nettselskapene forventes det at AMS vil medføre økt effektivitet gjennom reduserte investeringer og lavere kostnader til drift- og vedlikehold, økt forsyningssikkerhet, mindre spenningsavvik m.m. Vi har i dag bare i begrenset grad identifisert og kategorisert på hvilke områder gevinstene av AMS gjør seg gjeldende, og heller ikke om og i hvilken grad disse gevinstene kan måles eller tallfestes i kroner.»

Dersom disse forventningene innfris, antar jeg at det skal gi seg utslag i at NVE instruerer nettselskapene om lavere priser ut til kunde. For dette er en monopolbransje som skal være underlagt streng regulering av hvor stor marginene skal få lov til å være. Så var jeg et nettselskap, ville jeg nok ønsket å underrapportere gevinstene for å beholde dem selv i selskapet.

Når man skal undersøke hvor nyttig noe er, er det normalt å sjekke både gevinster og tap. Det er bemerkelsesverdig at NVE ønsker bare å sjekke *gevinstene*:

Ikke med et eneste ord gir NVE uttrykk for at man er interessert i å kartlegge hvilke *ulemp*er som følger med. Det kunne for eksempel være – for bare å se på egenskaper ute hos kundene – økt fare for husbranner, kortere levetid på selve målerne, feil alarmer som gjør at nettovervåkingen ikke fungerer slik tanken var, helseproblemer for montører og kunder, miljøkonsekvenser på insekter og fugl, tap av omdømme, juridiske konflikter, og problematisk håndtering av personvern (GDPR-bestemmelser), eller at kunder gjennom nytt tariffsystem må disponere strømbruken gjennom døgnet utfra skiftende prising – uten å ha prisinformasjon med mindre man kjøper tilleggsutstyr. Det er normalt i strid med kjøpsloven.

Det kan se ut som om dette er tema NVE regner seg som ferdig med, eller helst ikke ønsker å dvele ved, mener at andre har ansvaret for, eller bevisst lar falle mellom flere stoler. Eller kanskje det tas opp i andre prosjekter som vi ikke kjenner til?

AMS-prosjektet har helt siden starten hatt sine kritikere. En av dem var en Lyse-sjef som fryktet at prosjektet ville bli en gigantisk feilinvestering (<https://www.tu.no/artikler/automatiske-strommalere-kan-bli-en-gigantisk-feilinvestering/223534>). Fra helsesiden ble det også kritisert svært tidlig og det bugnet av rapporter fra USA som kunne tent varselslampene.

I det minste burde det være andre enn prosjektlederen for AMS-innføringen, Arne Venjum, som burde ha vært saksbehandler for utformingen av dette oppdraget. Han står nå i alle fall ikke som kontaktperson. For maken til mangel på habilitet skal man vel lete lenge etter:

Venjum har ledet innføringen, behandlet klager fra kunder som ble syke av strålingen eller ville ha fritak fra å skade sine naboer, og han har sittet i RME – enheten som skal styre NVE, for å behandle AMS-prosjektet som overordnet, utfra saksforberedelser foretatt av ham selv i NVE. Så havnet han

altså tilbake i NVE, og jobbet med oppdraget som skal kartlegge – ikke *om* det har vært en suksess, men *at* det har vært en suksess.

Dette lukter ganske enkelt ikke godt. Jeg får lyst til å minne om «Flydals lov», en variant av Gudmund Hærnes sine mange lover. Jeg formulerte den da jeg på 1980-tallet jobbet i Teledirektoratet, forløperen til Telenors konsernstab, med det som den gang het kontorautomasjon:

«I store EDB-prosjekter er premisenes levetid alltid kortere enn innføringstida.»

For di store IT-prosjekter stort sett innhentes av den teknologiske utviklingen og forsinkelser i forhold til altfor optimistiske innføringsplaner, mislykkes de gjerne når de vurderes med ettertidens øyne. Derfor har de også et stort behov for å rettfærdiggjøre investeringen i etterkant – «regne den hjem», eller feie den under teppet. Jo større behov, jo større prosjektet er.

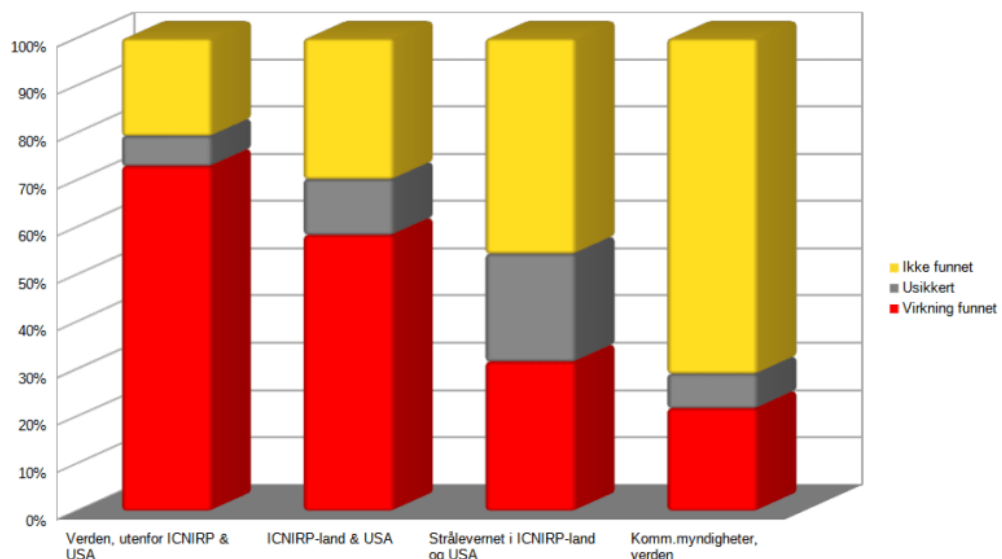
Det skal bli spennende å se hvem som vinner i denne tautrekkingen om å regne hjem besparelser – nettselskapene eller NVE, og ikke minst hvordan man regner hjem gevinstene når man har med såkalt *nettverksøkonomi* å gjøre. Det er ikke særlig enkelt, og innebærer en del «politiske» valg som fort får karakter av «tenk på et tall». Televerkene måtte gjennom tilsvarende øvelser på 1990-tallet da man skulle regne ut hvor i telefonnettets sentraler hvilke deler og hvor mye av kostnadene ved en telefonsamtale oppstår.

Nok om det. I neste omgang kan vi håpe at noen også pålegger NVE å se på kostnadene, ikke bare gevinstene:

Jeg får nesten daglig inn rapporter fra personer som – helt i tråd med det meste av forskningen på feltet – forteller om helseplager de etter mye skepsis til egne reaksjoner ender med å knytte til AMS-målerne – uten at de en gang har hørt om slike plager før. Ville det ikke være naturlig at man også tittet litt på om det faktisk kan være noe i disse klagene? Altså at man også så på kostnadssiden?

Men da burde oppdraget kanskje utføres av tredjepart. For som søylene under viser, styres forskningsresultater i stor grad av hvem som finansierer arbeidet:

Jo større interesser den som finansierer prosjektet (vannrett akse) har i resultatet, jo mindre andel av forskningsartiklene finner ugunstige resultater. Søylene under viser hvor stor andel som finner helseskader fra «svak» mikrobølget stråling (rød), i forhold til hvor stor andel som ikke finner (gul). Kilden er den australske ORSAA-basen over litteratur på feltet «ikke-ioniserende» elektromagnetiske

felt (altså radiobølger og felt fra strømnett ved nivåer under grenseverdiene) og helse. Tallene fikk jeg direkte derfra høsten 2020.

Å skape gevinster ved å flytte kostnader ut av eget regnskap og over på andre, kalles i økonomien for *kostnadseksternalisering*. Det er det som skjer her. Ganske enkelt.

Einar Flydal, den 18. november 2021